

www.srpska

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Број 14. У Сомбору 15. Јула 1880. Год. XII.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 1. и 15. у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

ПРЕДЛОГ ЗА НОВУ ШКОЛСКУ УРЕДБУ ПРЕД АНКЕТНОМ КОМИСИЈОМ.

(Наставак.)

Прелази се на одсек о дужности општина.

§§. 11. и 12., који говоре, које су општине дужне, да подигну школу, одобравају сви чланови комисије.

§. 13. наређује, да у сасвим малим општинама, може и парох децу учити, ако има за то способности. *Милетић* је за то, да парох мора децу учити, а да изостане: „ако има способности“. *С. В. Поповић* разјашњује, да се у смислу држ. закона мора тај увет ставити. *Пушибрк* пристаје уз миње милетићево.

§. 14., који наређује, да деца из оних малих места, која немају своју школу, морају ићи у најближу школу, одобравају сви чланови комисије.

§. 15. говори о учитељици за ручни рад у мањим местима. *Милетић* иште, да се та учитељица има оспособити на ком заводу.

§. 16. 17. и 18. говори о броју учитеља и учитељица у појединим местима. *Косовац* је противан наметању учитељица. Женска није кадра да буде учитељица у основној школи, доста је за њих, да настављају у забавиштима. Децу у школи не треба делити по половима. *Варађанин* жели да се деле у вишим разредима. *Милетић* би узео на 1 учитеља просеком 50 деце.

§. 19. говори о постављању помоћника уз учитеље. *Косовац* је противан помоћницима. *С. В. Поповић* оправдава помоћнике сâмо за сасвим мале општине, иначе им је противан.

Насић се боји, да ће нам се са те институције све школе комуналити. *Пушибрк* је за то, да се нико, ко није оспособљен, не намешта за учитеља. *Сва комисија* одбија установу помоћника.

§. 20. говори о учитељској плати, где се у првој алинеји наређује, да се плата равна по снази општине и по учитељском раду. *Петровић* жели да изостане: „по учитељском раду“. Други чланови су опет мњења, да треба да остане. *Варађанин* сматра, да цела та прва алинеја није нужна. Тако и *Насић*. Погледом на минимум плате мисли *Благојевић*, да минимум по селима треба да буде 400 ф., по варошицама 500 ф. а по сл. кр. варошима 700 фор. осим стана и огрева. *Косовац*, *Милетић* и *Насић* противни су такој класификацији и за минимум су од 400 фор. *Пушибрк* држи, да је 400 фор., много за минимум, него хоће да остане као што је и било 300 фор. *Варађанин* хоће да буде 365 ф., јер се боји, да би већа сума била сувише велики терет за народ. *Петровић*, *Ј. Поповић* и *С. В. Поповић* су за 400 ф. *Насић* истиче како би било праведно, да таксе за погреб буду за учитеље исто толике као и за свећенике.

§. 21. говори о плати у нарави, где друга алинеја наређује, да где у дотацију учитеља спада земља, па учитељ неће да држи земљу, онда да је дужна општина, да плаћа у готовом. *С. В. Поповић* примећује на ту другу алинеју, да се земља у нарави није рачунала по старој уредби у минимум, те се боји, да се ово ново наређење не тумачи на штету учитеља. *Др. Нагошевић* разјашњава, да није оправдана та бојазан. *Благојевић* жели, да остане по старој уредби. И *Милетић* је за то. *Косовац* и *Насић* су за наређење овог новог предлога.

§. 22. говори о квинквеналима. *Петровић* разлаже, како је право, да старији учитељи, који су већином у много горим околностима учитељовали него садањи нараштај, ступе што пре у уживање квинквенала. Предлаже за то, да се овом §. дода још ово наређење: „Дефинитивни учитељи, који су непрекидно службовали већ 15 год., имају одмах, чим ступи ова наредба у живот, пра̀во на први петогодишњи додатак. — Остали већ намештени учитељи стичу пра̀во на први додатак, кад наврше 5 год. службе пошто ступи ова уредба у живот или и пре, ако пре наврше 15 година укупне службе. Сви чланови пристају уз тај предлог.

§. 23. говори о исплаћивању учитељске плате и гласи му последња алинеја: „За неиздате на време плате припада још 5% одштете из школске благајнице, на рачун дотичних криваца“. *Петровић* се боји, да баш та последња алинеја не

буде повод злоупотребама, те је за то, да сасвим изостане.

Благојевић исто тако. *Нагошевић* мисли да би довољно било, да изостане само последња реченица.

§. 24. наређује, да учитељима, кад се позивају на конференције, припада подвоз и дневнице од најмање 1 ½ дневне плате. *С. В. Поцовић* хоће, да се изрично каже 2 ф. из шк. благајнице, а *Настук* додаје: или од патрона, који издржава школу.

§§. 25.—31. говоре о улозима у мировински фонд и о спољашњем уређењу школске зграде. Учитељу се одређују за стан две собе. *Косовац* жели, да буду три собе. *Пушибрк* је мњења, да су доста две, а *Варађанин* би додао још и чељадску собу.

§. 32. говори о оснивању школских и народних књижница уз школе. *Варађанин* говори о потреби ратарских читаоница, те иште, да се исте свуд заведу.

§. 33. наређује, да је свака општина дужна, да у почетку шк. године набави све за школу потребне књиге и т. д. *Благојевић* је противан, да те ствари купује општина. Тако и *Настук*. *Косовац* је за то, да општина купује.

§§. 34.—42. говоре о материјалном старању за школе, а у §. 40. помиње се издржавање школа у сасвим сиромашним општинама. *С. В. Поцовић* је за то, да шк. савет настоји, да се у то име стави нека свота у просветни прорачун. *Благојевић* жели, да се дода дужностима општина, да и сабор има право да оснива школе. У горњокарловачкој и накрачкој дијецези требало би о трошку народних фондова подићи 20 школа, а сабор би се имао још обвезати, да ће их тамо издржавати 20 година. *Варађанин*: То би исто требало чинити и у тамишварској и вршачкој дијецези, да би се сачувало, што се још може сачувати.

Комисија прелази на одсек о дужностима деце и родитеља.

§. 43. наређује, докле су деца обавезна, да полазе школу. Комисија жели, да недељна настава траје и у троједној краљевини до 15. године.

§§. 44.—49. говоре о примању деце у школу. *Благојевић* иште, да се строго пази на то, да се ни једно дете не прими у школу пре навршене 6. године. *Варађанин* суди, да би са свим требало искључити приватну наставу. Са народног гледишта она је за нас убитачна и не треба је нипошто дозволити. Још жели, да се сасвим тачно прецизује време, кад почиње шк. година и да се само тада деца примају у школу.

§. 50. говори о полазењу цркве и наређује у другој

алинеји неке олакшице за похађање школе приликом већих пољских радња. Сви чланови комисије одбацују ту другу алинеју. *Настућ* жели, да се тачније одреди, кад морају деца у цркву да иду. *Милетић* му примећује, да се то налази у дисциплинарним правилима.

§. 51. и 52. наређује каштиге за немарне родитеље, међу које спада и губитак изборног права у цркв. општини. *Милетић* напомиње, да би то наређење требало да уђе и у општинску уредбу.

§§. 53. и 54. садрже наредбе о приватној настави, где се иште, да деца, која се приватно уче, полажу испит из свију предмета у вероисповедној школи. *С. В. Поповић* суди, да би довољно било, да се иште, као што стара уредба наређује, само полагање из веронауке и српског језика.

§. 55. говори о прелазењу деце из једног разреда у други. *Петровић* сматра, да је тај §. у уредби излишан.

Прелази се на одсек о недељним школама.

§§. 57.—62. говоре о спољашњем уређењу тих школа и о том, шта и како се има у њима учити. *Благојевић* жели, да се одлуче ствари, које спадају у наставни план и за то је да изостане §. 61., који говори о практичном настављању. *Петровић* сматра уопште за неоправдано, да се тако јако у овој уредби наглашују индустријске радње. У Угарској се издају до душе о истима силне наредбе, али успеха каквог од тог нема, оне само по његовом мишењу показују, да у Угарској још једнако управљају школом људи, којима није јасно шта је *задаћа* школе и *шта може* школа. Нигде није из школа унесена нека индустрија у народ, него је индустрија била већ ту, па је после школом усавршавана. То је *задаћа* индустријских школа, не основних. Ове припремају само земљиште за индустрију. Али ни индустријске школе не истичу практичко вежбање као своју главну *задаћу*. Ено у Енглеској, где пуно таквих школа има, дају оне само теоретичко образовање и то само о оним стварима, у којима се не може стећи темељито знање у радионицама. Тамо се дакле индустријске школе и радионице узајмно допуњују, а не допушта се међу њима никаква конкуренција. Покушавали су пре и у Аустрији, да уз школе заведу радионице, али су набрзо увидели, да то не иде. И у Немачкој је индустријским школама главна *цель*, да се занати задану духом вештине. Суди на основу опширних студија о том предмету, да овај предлог и овде и у другим одсецима прецењује важност индустријских радња у школи.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

§. 63. обвезује учитеље, да имају шегрте, који не знају читати ни писати, томе научити у засебним часовима уз наградом. *Петровић* и *Благојевић* сматрају тако теретење учитеља за неоправдано.

§. 64. говори о времену, у које се има давати настава а §. 65. наређује уважање штедионица у недељне школе. Само *Вараћанин* и *С. В. Поповић* за ово су последње наређење, сви други чланови су противни.

§§. 66. и 67. односе се на спољашње уређење, а §. 68. дозвољава школарину у недељној школи. *Милетић* је против школарине.

§. 69. говори о отпунству из школе а §. 70. наређује учитељима засебну награду за наставу у недељној школи. *С. В. Поповић* боји се, да неће свуд бити могућа награда. *Др. Негошевић* пристаје, да уђе у уредбу, да епархијска власт може диспензовати сироте општине од плаћања награде.

Прелази се на одсек о учитељима.

§§. 71.—75. прописује, ко може бити учитељ и учитељица. *Косовац* казује опет, како напредак школе изискује, да се учитељска каријера затвори за женскиње. За тако ваљан позив нису оне никако дорасле. Дозвољава им, да буду забавиље. И *Настрић* и *Благојевић* су против намештања женскиња за учитељице.

У §. 76. се наређује, да се за прве две године службе могу отпустити они учитељи, који се не буду сламали с општином. Комисија жели да се изостави тај узрок.

§§. 77.—82. говоре о избору учитеља и учитељица. *С. В. Поповић* говори како је потребно, да се општинама право бирања ограничи у том смеру, да одбор и општина морају узети обзир на способност, а иначе да ЕШО не потврђује. *Вараћанин* увиђа такођер ту потребу, он је за то, да стечај на пријаву МШО- расписује ЕШО. и да општинама подноси тројну кандидацију. *Петровић* сматра за нужно, да се стечајеви расписују преко званичног школског листа.

§§. 83.—89. говоре о даљем образовању учитеља, о њиховим правима и дужностима. *Милетић* жели, да се оснују 1 или 2 сталне штипендије за даље образовање учитеља.

§. 90. говори о појачкој дужности учитеља. *С. В. Поповић* је за то, да се са свим кратко стави: учитељ је дужан појати у цркви. *Вараћанин*: Где више учитеља има, ту да општина изабере двојицу за појце и да им за то даје најмање награду од 60 фор.; ипак да се узакони, да се ни један учи-

тељ не може да уклони испред појачке дужности. *Настућ* жели да се у општинама, где нема сталног појца, сваке године по двојица мењају. *Милетић* је за то, да се појање у цркви са свим одвоји од учитељских дужности. И *Благојевић* је за то, али хоће, да закон обведе општину, да не може другог бирати за цркв. певца, ако учитељ хоће то звање да прими.

§§. 91.—96. говоре о узгредном занимању, оставци на звању и о казнињу учитеља и садрже наређења за случај болести и смрти учитељске. *Петровић* жели, да се изрично наведе да нико не може школу оставити пре свршена годишња испита, *Благојевић* и *Милетић* држе, да дисциплинаран поступак против учитеља треба да изостане из уредбе, *сви други чланови* су мњења, да је том место у уредби. *С. В. Поповић* жели, да се узакони посмртни квартал. (Свршиће се).

О МЕХАНИЗМУ У ШКОЛСКОЈ НАСТАВИ.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФЕСОРА ДРА В. РАКИЋА,

држано 6. априла 1880. г. у учитељском збору у Београду.

(Наставак).

11. При учењу *писања* и читања има такође много механизма. То је управо најтежи и најдосаднији предмет у I. разреду; па кад се још погрешно учи, онда деца омрзне цела школа, јер сви други предмети заједно обично не заузму толике времена, колико само писање и читање у том разреду. Механизам је већ то, ако се деца показују пре слике и речи него саме ствари, и пре *слова* (писмена) него *гласови*, — а и једног и другог налази се доста у школама. Неки учитељи мисле (као и неки наставници средњих школа), да ту, као и у другим предметима, није потребна *целокупна вештина*, него да је довољно, да учитељ (професор) зна дотични предмет, а вештина настављања да ће сама по себи доћи; — но то је погрешно мишљење. Истина је, да ће деца и погрешним начином нешто научити; али пита се, колико ће их то труда и муке стати. Учитељи не смеју бити *мучитељи*, ученици не треба да буду *мученици*, и училиште не сме бити

мучилиште, нити место за експериментисање; него школа мора бити место за *лаку поучку* и за *пријатну забаву*. — С тога се и писање не сме одмах првих дана почети, него се мора више недеља (па и више месеца) приправљати — *гледањем* и *мерењем*, *разговором* и *цртањем*, — па онда не ће бити механизма, претпостављајући, да ће се све лако и интересантно показивати.

Механизма има при писању и онда, кад се задаје деци, да нешто пишу, што не разумеју, било да преписују с табле или из књиге, или да им се казује (диктира). — Свуда треба да важи правило, да се ништа не ради, што се не разуме, иначе је механизам ту.

12. У основној школи учи се и певање. И ту има механизма, и то како у садржини тако и у мелодији. Механизам влада при учењу садржине онда, кад је деца не разумеју, а при учењу мелодије онда, кад не осећају оно, што се хоће да представи, — кад их дакле песма не узбуђује. — Што се тиче садржине, све зависи од избора песама и од тумачења истих. Мелодија се управља по садржини, и тако, што ова буде разумљивија, тим ће и она лакша бити за подражавање (дотичног осећања). Уз то механизам се избегава и тим, кад се дужина, висина и јачина тонова и брзина, којим ови један за другим следеју, доводе у свезу са каквоћом и током дотичних осећања, — а то разуме се, може само музикално образован учитељ (учитељка) да покаже.

13. На послетку, учи се у основној школи и ручни рад и гимнастика. У првом има механизма онда, кад ученици и ученице следеју у раду само упутству, а не знају, на што ће то изаћи, не знају управо шта раде и за што овако или онако раде. У гимнастици (вештачком телесном вежбању) може бити такође механизма, кад се ученици тако рећи војнички дресирају, без икаква објашњавања дотичних покрета и радња.

Нигде, па ни овде не треба ученици да буду

WWW.UNIS.BG

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

као неке машине, које неко креће, него свуда треба да они сами свесно раде и да, што је више могуће, раде све из сопствене побуде, — да дакле буде што више саморадње у њих; јер само се тим путем пости-завају васпитне цели, а особито моралан карактер и свесност. —

Из ових примера јасно се види, шта значи механизам у школској настави, и сад извесно не ће бити сумње о том, да ли има таквог механизма у нашим школама. Механизма има више или мање у свакој шко-ли; њега има и у раду сваког човека, макар он и не био учитељ. Где год човек ради нешто по навици или по обичају неком, ту има више или мање механизма. Механизма има у радионици као и у кући, има га у канцеларијама чиновничким као и у пољском раду, има га по нешто и у дућанима, па чак и у црквама — где га баш не би смело бити, као ни у школама. Сваки од нас зна, да човек може нешто радити (може радити рукама, може певати), а у исто време да може о другом печем мислити, — и онај је рад извесно у то-лико механичан, у колико мишљење није њим заузето, или он можда није ни производ мишљења, те је онда са свим несвестан.

Радити нешто са свим несвесно од почетка па до краја, а нарочито учити нешто несвесно без разу-мевања и без мишљења, то је прави механизам, који се не дозвољава у школама. А радити нешто механич-но по свесној навици (свесној по постанку) као кад чо-век свира нешто без размишљања и без напрезања ума и воље, то је механизам, који се готово не да избећи и кога има више или мање сваки човек. Онај први ме-ханизам затупљује и заглупљује ученике и чини их несамосталним и зависним од ауторитета, а овај дру-ги механизам олакшава рад људски, те овај прелази у пријатну забаву.

Механичко је учење за учитеља много лакше од

логичког учења, јер овде он треба много више да се труди око разјашњавања и око тога, да настава буде свагда занимљива за децу, како би се тим и ред (дисциплина) лепим начином, без приморавајућих средстава, одржати могао. Механичко учење може и за децу неки пут да буде лакше од логичког учења, јер овде треба да сама све раде, — да сама гледају, да сама мисле и да све самостално израђују, што им се зада, а не да учитељ за њих гледа и мисли, па да им само прича, што је он видео и замислио, и да им даје тако рећи готове, израђене задатке, при којима се они не морају ништа трудити и мучити.

Но и ако овај механички начин учења изгледа да је и за ученике лакши, опет за то у ствари није лакши, јер тако не ће научити ништа, што би имало стварне и трајне вредности. Све што ученици тако науче у школи, остаје мртво, ништа не прелази у живот, ништа не утиче ни на ум, ни на срце, ни на вољу, те тако је сав тај посао са свим безуспешан и по том некористан и излишан. — Ако се од ученика тражи, да науче нешто, што ће имати сталне вредности, онда је баш механичко учење за њих тешко и мучно, јер у том случају морају изван школе да траже разјашњења за оно, што нису схватили механичким радом у школи. Она изрека : „*без муке нема науке*“ — важи за право, *логичко* учење, у ком се тражи непрестана *саморадња*.

Но ако ученицима и није мучно *учити механички*, а оно им је извесно непријатно и досадно. Или зар је оно пријатно, кад се н. пр. неки ђак затвори у шупу (дрварницу), па по 30 — 40 пута понавља једну повећу реченицу из (Драгашевићева) земљописа, да би запамтио неколико река, или планина, или места или друго што ; или, кад ученик, шетајући (по Калимегдану) с књигом у руци, небројено пута понавља 2 — 3 реченице из историје, или из катихизиса, док их не запамти? Или је можда оно пријатно, кад ђак дође к табли, па по 10 пута започ-

не да искаже неко рачунско правило, па сваки пут записује, и тако се мучи, док учитељ (професор) не дупи главом његовом о таблу — да би се ваљда тако што пре сетрио? Или зар је оно пријатно и занимљиво, кад неки ученик (ученица) говори нешто из теорије прозе и појезије, или из историје књижевности или из другог ког предмета оним истим редом и оним истим речима, као што пише у књизи, или као што му је диктирано, — па само кад започне, или кад му наставник каже прву реч, којом се неки одсек почиње, а оно иде све као на машини или као на „верклу“ — па се не да лако ни зауставити, јер се прекидањем изгуби механичка веза (а логичке везе у њега и нема)? — Сетите се сами, како онај, који научи нешто од речи до речи на памет, зна и страну, на којој се налази дотични одсек, па зна чак и то, да ли је на дотичној страни горе, или у среди, или доле! А шта ће му то? Ништа! са свим ништа! То је гола, празна форма без икакве садржине, и што има садржине, за ученике она не постоји, јер је за њих неразумљива, и по том је *без икаква утицаја на њихов развитак.*

(Свршиће се.)

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Испит о учитељској способности) положили су на крају школске године у учитељској школи у Сомбору пред изасланом комисијом 21 редовних ученика и ученица и 2 привремена учитеља. С *добрим* успехом положише: Александар Јанковић из Ђурђева, Велимир Чонић из Сомбора, Ђорђе Крајиновић из Госпића, Душан Пајташев из Башахида, Емилијан Нинковић из Мокрина, Светозар Арсенијевић из Делиблата, Север Веселиновић из Кикинде, Катарина Котурова Поповића из Н.-Сада, Марија Бркића из Сомбора, Марина Крестића из Фелдварца, Милеса Брадваровића рођ. Томића из Вршца и Милица Ђомпарића из Руме. С *довољним* успехом положише: Лазар Шушић из Мирковаца, Михаило Кузмановић из Срп. Кларије, Ана Бута из Јакова, Катарина Јанковића из Меленаца, Љубица Балашевића из Вршца, Марија Рајића из Сомбора, Софија Будимлића

из Сомбора, Софија П. Печеновића из Сомбора, Софија С. Печеновића из Сомбора и привр. учитељи Ђорђе Плавшић из Сомбора и Јован Јанић из Сомбора. Два редовна ученика и 1 привр. учитељ одбијени су на годину дана; од одбијених ученика има 1 да понови испит само из црквеног појања.

(Испити у 1. и 2. разреду учитељске школе у Сомбору) држани су 26. и 27. јуна. Други разред свршило је 13 ученика и 14 ученица и то с' *отличним* успехом: Димитрије Ђорђевић из Н. Сада, Михаило Рајин из Опова, Олга Стојановића, Катарина Ненића, Катарина Томића, Софија Сабовљевића, Јелена Илијашевића, све из Панчева и Лепосава Павковића из Сомбора. Од осталих показаше 10 добар, 7 довољан и 2 nedовољан успех. — Први је разред свршило 16 ученика и 22 ученице и то с' *отличним* успехом: Иван Мартиновић из Кикинде, Петар Ђотур из Јасеновца и Милева Костића из Н. Сада. Од осталих показаше 16 добар, 10 довољан, 7 nedовољан и 1 сасвим слаб успех, а 1 ученица остала је неиспитана.

(Испити на српским вишим девојачким школама) држани су: у Н. Саду од 23. — 26. јуна под председништвом Дра Илије Огњановића, у Панчеву 25. и 26. јуна под председништвом повереника сл. патроната Велизара Боборона и у Сомбору 30. јуна под председништвом управитеља Николе Ђ. Вукићевића. Извештај о фреквентацији ових школа донећемо у идућем броју.

(Школе у Црној Гори.) Главни шк. надзорник г. Стево Чутурило обишао је на крају школске године све школе у унутрашњости Црне Горе, обдржао је свуд испите и као што Г. Ц. јавља нашао је свуда добар успех. Особито се хвали успех у цетињским школама, мушким и женским, где је у свима разредима испитивао сам гл. шк. надзорник.

(Религиозно образовање у комуналним школама.) У српским комуналним школама у Панчеву није ове године на закључним испитима ни испитивано из веронауке. Тако ето одговарају комуналне школе потребама нашег народа, који у својој православној вери сматра своју највећу светињу и најпрви основ за васпитање свог подмладка!

(Школе у Вршцу) походио је 16. и 17. јуна енар. шк. надзорник г. М. Долга. Српских школа има у Вршцу 16 са 20 учитељских снага.

(Сенгомаш 22. јуна.) Овде су јуче завршени годишњи испити. Чланови школског одбора ревностно су пратили испите. Школски одбор одредио је извесну суму новаца, да се купе

књиге и њима обдаре најзаслужнији ученици и ученице а и други добротвори младежи непожалише принети дарке на радост дечију а то су: управитељ овд. месних школа г. *Др. Б. Плавшић* поклонивши 9 комада рових одабраних књига, г. *Иљат Станижировић* овд. подбележник, који је поклонио на књиге заслужној деци 5 ф. и *Нестор Вардић* тежак, вредни члан општине наше и садањи ревностни главни црквени тутор, који је дао на исту цел 2 ф. Споменутих прилозима беше могуће учитељском збору, да приправи 65 комада књижица лепог и научног садржаја, да награди добре и вредне своје ученике. Учитељски збор радосно тронут горенаведеним, изјављује овим добротворима својих ученика топлу благодарност, кличући им: **Слава!** (Н.)

(*Учитељске скупштине поджупаније речке и делничке*) сазване су за прву поджупанију на дан 9. 10. и 11. авг. п. р. у Сењ, а за другу на дан 2. 3. и 4. авг. п. р. у Делнице.

Учитељска скупштина за *поджупанију вуковарску* сазвана је за 10. 11. и 12. авг. п. р. у Вуковар, а за *поджупанију румску* за 3. 4. и 5. авг. у Руму.

(*Српске основне школе у Суботици*). Добисмо печатану разредницу истих за минулу школску годину. Мушка школа раздељена је у 4 разреда са 2 учитеља, а бројала је свега 79 ученика. Женска школа има такођер 4 разр., али 1 учитеља; број ученица беше 60. У очи нам је упало да је знатнији број ученика, а наиме ученица у течају школске године школу напустио. Напротив похвално нам је поменути ревност суботичког грађанства и мушког и женског за унапређење просвете народне, која се огледа у многим даровима и легатима, одређенима да што већма улију омладини вољу за школу.

(*Ђура Данчић*,) који се већ више година бави у Загребу уређивањем великог речника српско-хрватског језика, доћи ће, као што поуздано дознаје „Просветни Гласник“, на позив српског министра просвете у Београд, да другог течаја нове шк. године настави свија предавања из словенске филологије на великој школи.

(*У кнежевини Србији*) има у основним школама свега 818 учитеља и учитељица. Међу њима је само 107, који су свршили учитељску школу у Србији или на страни. Богословија је дала свега 259 учитеља, велика школа 18, земљоделско-шумарска школа 12, а велика гимназија 16. Виша женска школа дала је досад 148 учитељица. Из нижих гимназије има 151 уч. а 107 учитеља, који су учили само основну школу. Привреме-

них учитеља има преко 180. Учитељица има 215, дакле више него једна четвртина; од тих су 107 за женску децу, а 108 употребљују се по мушким школама. Ученика има свега 29.720, а 615 школа. Како кнежевина броји 1,660,000 ж., то долази школа на 2700 ж., а на 56 ж. један ученик. На једну школу долази 48 ученика, а трошак на школе износи 56 пара (28 н.) на сваку душу. („П. Г.“)

(*Испит у заводу за глухонеме у Вацу*) обдржаван је 12. јуна. Напредовање ученика, којих је било свега 104, све је задивило. Они добивају наставу по Хиловој системи, по којој глухонеме уче да читају речи са усана (по кретању) оних, који говоре а тако исто и сами да наглашују речи што их хоће да кажу. Питомци одговараху на испиту на питања, што су им се стављала, прецизно и разумљиво, декламоваху песме и разговештно се међу собом разговараху. Изврсно памтење показаше питомци за године у повесници и особито добро схватање у аритметици. У гимнастици беху јако вешти. Из цртања добијаху наставу по струкама, јер већина мушких питомаца спрема се за технички позив. (Ове године су се изобразили 8 за штампаре, 14 за ципеларе а 17 за кројаче). 34 женских питомица изнесоше веома лепе ручне радње, које су све гости покупували одмах после испита.

(*Број испитаних учитељица у Угарској*) већ је тако јако нарастао, да је министар просвете позвао све школске инспекторе, да у своме подручју јавно до знања ставе, да ће се од сад у државне препарандије примати мањи број питомица него досад и то само такве, које поред извршене спреме дају гаранцију, да ће пошто сврше препарандију заиста и хтети да буду учитељице. Уједно је управно министар на будапештанског инспектора ову наредбу: „Број спремних учитељица не стоји ни у каквој сразмери са бројем општина, које би вољне биле, да у својим школама наместе учитељице; а и где су вољне, претпостављају оне учитељице, које су свршиле течај за грађанске учитељице. Напротив множи се непрестано број оних породица, које траже у место досадањих страноземских гувернаната учитељице, које су се изобразиле у држ. препарандијама. Ово упућује с једне стране, да се у препарандије не прима више толико ученица као досада, а друго да се у препарандијама поред научних предмета ученице више настављају у немачком, француском и енглеском језику и да се вежбају и у музици. Наредујем с тога, да се досадањи двогодишњи течај за грађ. учитељице рашири на три разреда.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.CINII.RS

(*Питање о учитељицама*) расправљано је и на трећој скупштини немачких учитеља, која је отворена 17. маја о. год. у Хамбургу. Сва скупштина изрекла је једнодушно мњење, да је само оскудица у учитељима довела до тог, да се учитељице намештају у јавне школе. Никад не може жена због њене слабије конституције и прирођене (!) несамосталности да замене мужа. Само где нема учитеља и под управом главних учитеља могло би се дозволити у добро устројеним школама намештање учитељица, али и ту само дотле, док се не нађу мушке учитељске снаге. Главни референт навео је, да учитељски позив није никад животна задаћа женске и тврдио је, да нема те учитељице, која неби у срцу наду гајила, да ће се удати.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

25. Дечије књиге свеска прва. *Босиле* дарак доброј деци од *чика Стеве*. Са 15 слика. Издање књижаре Луке Јоцића и друга у Новом Саду 1880. С. 72. Цена 25 н.

Што је од неког доба овладао у нашој дечијој књижевности бујнији живот, који мора годити сваком родољубу, то је понајвише заслуга *чика Стеве*. Неуморном ревниошћу и познатом вештином написао је он младој Српчаци дугачак низ књига, које ће увек веселити невина срца. *Босиле* морамо бројати међу најлепше производе велевреднога писца. Управо кроз целу књижицу веје здрава свежа поезија, али *чика Јова Змај* са-старао се, да јој и милозвучна форма песме не фали: неколико његових песмица, извађених из душе дечије, прâви су шарени лептири на мирисном босиљу. Књижицу ову препоручујемо најтоплије за даривање деци. Накладна књижара све је учинила, да књига и спољашње буде што лепша. Од књижаре, која тако ваљаним списом отпочиње свој рад, може се надати наша књижевност још многим добру.

26. *Знаменити Бокели*. Пише *Томо Ђрстов Поповић*, срп. народни учитељ у Ерцег-Новоме. I. (Прештампано из „Јавора.“) У Новоме Саду, издање штампарије А. Пајевића. 1879. 8° с. 34.

Нека је најтоплије препоручена наклоности нашег учитељства ова књижица нашег брата учитеља из Боке. У њој је заносним језиком забележен живот два честита Србина, Катића Ерцегновљанина и Саве кнеза Владиславића. Сваки од њих беше карактер од главе до пете, а то је већ доста, да препоручи ову књижицу и стару и младу. Ни наређе бокелско неће умалити уживање читаоцу, јер и оно нам није страшно одкако нам Љубиша исписа њим своје приче.

Р А З Н О.

WWW.UNILIB.RS

(Скупљена дела Стевана М. Љубише) намеран је да на свет изда Тодор Стефановић Виловски, уредник „Српске Зоре.“ Чист приход употребиће се на подизање споменика славном писцу. Љубишина дела изаћи ће у две књиге, у којима ће бити све, што је написао Љубиша. У првој књизи биће лик и животопис пишчев. Цена је једној књизи 1 ф. 50 н., а обадвема 3 ф. Ко хоће може одмах послати претплату издаваоцу (Wien, VII. Burggasse 24.), ај је довољно да наручи књигу дописницом, па ће му се књига у своје време послати платом у наточ. Скупљачи добијају сваки 10. примерак на дар. *Полузеће ово нека је што топлије препоручено српском учитељству.*

(Дар учитељској школи у Сомбору.) Г. Витомир Поповић из Опова, ц. кр. поручик код 63. пеш. пуковније краља од Нидерланда, послао је учитељској школи на дар до 100 комада минерала из ердељских рудокопања и то у тако изабраним екземпларима, да ће овај његов дар бити управо украс наше природописне збирке. Вреном младом Србину, који се и у далеком свету сећа српске школе, изриче овим управа учитељске школе своју најтоплију захвалност.

(Г. Миливој Каракашевић.) књижар сомборски, послао је и ове године више књига управи учитељске школе у Сомбору, да се разделе најбољим ученицима и ученицама. Управи учитељске школе пријатна је дужност, да се овде захвали родољубивом дародавцу за његов поклон.

Н Е К Р О Л О Г.

23. јуна престао је у Панчеву у дубокој старости тамошњи трговац *Димитрије Голубовић*. Он се још од ране своје младости посветио трговини, те је на том пољу трудом и штедњом велико имање стекао, тако да се бројао међу најимућније људе у Панчеву. Покојник је као учитељски син (отац његов био је српски учитељ) за целог свог живота топлим љубављу пратио развијање школа наших, а најбоље је то показао својим последњим завештајем, у ком је *двадесет и пет тисућа фор. а. вр.* у готовом оставио на фонд српске више девојачке школе у Панчеву. Српски народ сачуваће врломе *Димитрију Голубовићу* вечан спомен!

На неколико дана после овог великог народног добротво-

ра 30. јуна преминула је у Панчеву у 60. години живота *Софија Петровића проф. Буришића*, мати српског књижевника и професора српске учитељске школе у Сомбору Мите Петровића. Кад је бивша генерална команда установила год. 1855. прву српску женску школу у Панчеву, постављена је покојница за прву учитељицу те школе, где је учитељско звање отпављала све до године 1871., кад је у пензију стављена. Мир њеном пепелу!

2. јуна преставила се у Сомбору у 83. години живота *Анка ил. Мразовића*, кћи Аврама ил. Мразовића, негда кр. инспектора народних српских школа круга печујског и једног од најважнијих оснивалаца српских школа у Угарској за владе Марије Терезије и Јосифа II. С њом је сахрањен последњи директни потомак породице Мразовићеве. Нека јој је вечан спомен!

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Поново се тражи учитељ у Чобанцу. Плата 340 ф., слободан стан, 4 хв. дрва, по јутра земље и приход покрај свећеника. Општина ће платити путни трошак. Молбенице се шаљу г. Д. Милошевићу, пароху у Чобанац, посл. пошта Помаз via Ó-Buda.

— Тражи се учитељ у Црној Бари. Плата је 100 ф., 24 пож. жита, 16 пож. пролетње хране, 2 ланца земље, огрев, свеће, соли, 50 н. од погребана и слободан стан с бантом. Рок до 15. августа. Молбенице се шаљу месном школ одбору.

— Траже се учитељи и појци у овим местима у Срему: у Јединци, у Вршадину, у Вери, у Сибачу, у Шуљму, у Стејановци, у Доњи Петровци, у прњавору Крушедолу и у Брестачу. Плата је у Јединци 440 фор., 40 фр. у име огрева, стан и врт, а у свима другим местима 350 фор., стан, врт и огрев. Рок за сва ова места до 5. авг. по римском.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Бурићу у Кртолама. Лист Ваш послали смо г. дру Лакићу у Чуруг. — Сл. српској читаоници у Карловцима. Пошто Ш. Л. стаје само 3 ф. годишње, имате 1 ф. добру за идућу год. — Сл. срп. читаоници у Ст. Бечеју. Преплата Ваша намирена је за целу годину. — Г. Цвејићу учитељу у Чалми. Бројева оних нема више. — Г. В. Красићу у Карловцу. Лепо Вас молимо, да не шаљете више за себе претплату на лист. — Преч. г. Ђ. Ј. у Батти. Препарандија неће издати ове године печатан извештај. — Како нам се из Брчке јавља, да је там. учитељ Кондић Брчку оставио, а ми не знамо, где се исти сад налази, то шаљемо, Ш. Л., за који је у то име родољубиви г. Карановић из Суботице претплату положио, г. Глиши Ковачевићу, учитељу у Бишћу.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.